

เอกสารการสอน
วิชา 121-103 ตรรกศาสตร์และทักษะการคิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
สัปดาห์ที่ 13/15

ชื่อผู้สอน

- (1) ดร. พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร
- (2) ดร. บุญส่ง หาญพานิช
- (3) อาจารย์ วิฑูร วิริยพิพัฒน์

นักศึกษาคณะ : เกษศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์

หัวข้อเรื่อง : การคิดวิधिพุทธ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเข้าใจถึงการคิดวิधिพุทธ
2. เพื่อให้ นักศึกษาสามารถอธิบายกระบวนการคิดวิधिพุทธได้
3. เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำกระบวนการคิดวิधिพุทธ ไปใช้ในการวิเคราะห์
สังเคราะห์ และ สรุปผลปัญหาได้ รวมทั้งสามารถ เสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ได้
4. เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำกระบวนการคิดวิधिพุทธ ไปเป็นพื้นฐานส่วนหนึ่ง
ในการดำเนินชีวิต

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์. 2549. **วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม**. สำนักพิมพ์ : ศยาม

ป.อ. ปยุตโต. 2542. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. สำนักพิมพ์ : บริษัท สื่อตะวัน
จำกัด

Nina van Gorkom. 1994. **The BUDDHA'S PATH**. สำนักพิมพ์ : Triple Gem Press

ดร. สุวิทย์ มูลคำ. 2547. **ครบเครื่องเรื่องการคิด**. สำนักพิมพ์ : บริษัทดวงกมลสมัย จำกัด

รายละเอียดเนื้อหา

1. ลักษณะและวิธีการคิดในพุทธศาสนา
2. เปรียบเทียบลักษณะและวิธีการคิดทางพุทธศาสนากับกระบวนการคิดอื่น
3. การปฏิบัติและทักษะในการคิดเชิงพุทธศาสนา
4. ประโยชน์ของการคิดเชิงพุทธศาสนา

1. ลักษณะและวิธีการคิดในพุทธศาสนา

1.1. ลักษณะการคิด

1.1.1. การคิดแบบวิเคราะห์กระบวนการ (อูบายมนสิการ)

ได้แก่ การคิดที่ช่วยให้เข้าถึงรากเหง้าหรือแก่นแท้ของความคิดจริงๆ

1.1.2. การคิดเป็นลำดับมีทิศทาง (ปถมนสิการ)

ได้แก่ การคิดมีทิศทาง มีระดับขั้นตอน เป็นเหตุเป็นผลเป็นระเบียบและคิดได้หลายแง่มุม ซึ่งนักคิด นักปราชญ์ทั่วไปจะใช้วิธีการคิดดังกล่าวนี้

1.1.3. การคิดสืบสาวหาเหตุผล (การณมนสิการ)

ได้แก่ การคิดหาความสัมพันธ์ของเหตุและผลให้สมบูรณ์ เมื่อพบปัญหาที่จะสืบหาเหตุแห่งปัญหา เมื่อพบเหตุแห่งปัญหาก็จะสืบต่อไปว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง

1.1.4. การคิดมุ่งกุศล (อุปปาทกมนสิการ)

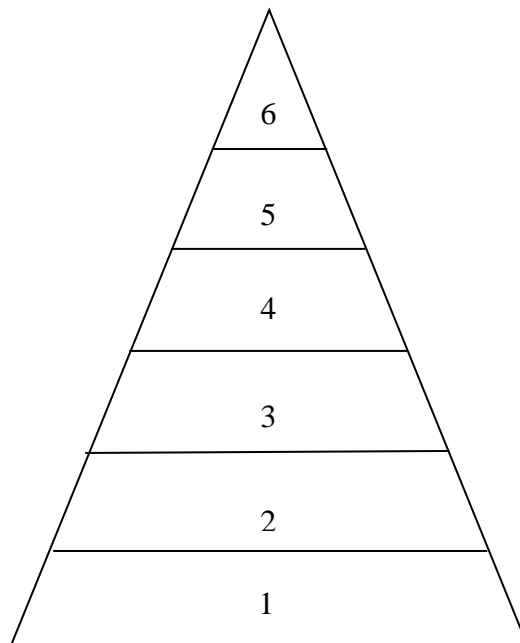
ได้แก่ การคิดมุ่งเฉพาะไปสู่สิ่งที่ดี ที่งาม ตัดขาดจากสิ่งชั่วร้าย หรือ ไร้สารมุ่งไม่ทำให้เกิดทุกข์ แก่ตนเองและผู้อื่นมุ่งแต่ให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุขที่แท้จริง

1.2. วิธีการคิดในพุทธศาสนา

วิธีคิดในพุทธศาสนาเป็นความคิดที่แยกย่อยซึ่งนำเอาหลักการการคิดแบบแยกย่อย(โยนิโสมนสิการ) มาเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการคิดที่มีวิธีการแตกต่างกันออกไปที่สรุปได้สำคัญ 10 วิธี คือ (พระพรหมคุณาภกร, 2549)

1. วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย
2. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ
3. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์
4. วิธีคิดแบบอริยสังข์ (คิดแบบแก้ปัญหา)
5. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์
6. วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก
7. วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม
8. วิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม
9. วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน
10. วิธีคิดแบบวิภาษวาท

2. เปรียบเทียบลักษณะวิธีการคิดทางพุทธศาสนากับการคิดอื่นๆ

Old Version*1	New Version*2	Budhism Version*3
6.การประเมิน (Evaluation)	6.การสร้างสรรค์ (Creating)	6.ทางแก้ไข (มรรค)
5.การสังเคราะห์ (Synthesis)	5.การประเมิน (Evaluation)	5.ปัญญา (ปัญญา)
4.การวิเคราะห์ (Analysis)	4.การวิเคราะห์ (Analysing)	4.ปัญหา (ทุกข์)
3.การนำไปใช้ (Application)	3.การประยุกต์ใช้ (Applying)	3.ต้องการ (ตัณหา)
2.ความเข้าใจ (Comprehension)	2.ความเข้าใจ(ง่าย) (Understanding)	2.รู้ลึก (เวทนา)
1.ความรู้ (Knowledge)	1.ความระลึกได้ (Remembering)	1.รับรู้ (ผัสสะ)

*1 Bloom's Taxonomy 1956

*2 Anderson and Krathwohl's Taxonomy 2000

*3 พระพรหมคุณาภรณ์, 2549

3. การปฏิบัติและทักษะในการคิดเชิงพุทธศาสนา

ในการเรียนการสอนวิชานี้ดำเนินการโดยยึดหลักการเรียนการสอนการศึกษาดังต่อไปนี้

- 3.1. เป็นการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning)
- 3.2. ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้โดยผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
- 3.3. เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะความคิดโดยการเรียนรู้เป็นทีม (Cooperative Learning)
- 3.4. สร้างประสบการณ์และทักษะความคิดจากการแสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสาร ฝึกทักษะในการรับรู้ รู้ลึก ต้องการ ปัญหา ปัญญา ทางแก้ไข จากเหตุการณ์สมมติ (Scenario)
- 3.5. เป็นการเรียนการสอนโดยอ้างอิงจากสื่อการเรียนรู้หลากหลาย ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
- 3.6. นักศึกษาจำเป็นต้องเข้ารับการฝึกทักษะทางความคิดอย่างสม่ำเสมอ

4.ประโยชน์ของการคิดเชิงพุทธศาสนา

นักศึกษาที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้วจะต้องสามารถ

- 4.1. สามารถแสดงความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคิดตามแนวพุทธศาสนาได้
- 4.2. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

